

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY

CHRISTINE STIX-HACKL

prednesené 5. októbra 2006¹

I — Úvod

1. Uznesením podaným 9. júla 2004 položil Finanzgericht Köln (Finančný súd) Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku, ktorej cieľom je zistiť, či nemecká právna úprava, ktorá daňovníkom umožňuje zápočet dane iba pri dividendách vyplácaných spoločnosťami usadenými v Nemecku, je zlučiteľná s článkami 56 ES a 58 ES.
2. Na pojednávaní z 8. septembra 2005 vypočula prvá komora Súdného dvora účastníkov konania.
3. Dňa 10. novembra 2005 predniesol generálny advokát Tizzano svoje návrhy a navrhol Súdnemu dvoru, aby rozhodol, že články 56 ES a 58 ES sa majú vykladať v tom zmysle, že im odporuje taká právna úprava, akou je právna úprava, ktorá je predmetom sporu vo veci samej. Generálny advokát okrem toho navrhol, aby Súdny dvor obmedzil časové účinky rozsudku tak, aby nezlučiteľnosť vnútroštátnej právnej úpravy s právom Spoločenstva nadobudla účinnosť až odo dňa vydania rozsudku zo 6. júna 2000, Verkooijen (C-35/98). Táto nezlučiteľnosť by sa teda nemohla uplatňovať na účely dosiahnutia zápočtov dane týkajúcich sa dividend vyplatených pred vydaním rozsudku Verkooijen. Ostali by však zachované nároky tých, ktorí do dňa zverejnenia oznámenia o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorým sa začalo toto konanie, v *Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev* — a teda do 11. septembra 2004 — podali návrh s cieľom získať zápočet dane, alebo napadli príslušné rozhodnutie o jeho zamietnutí, pokiaľ nie sú ich nároky premĺčané podľa vnútroštátneho právneho poriadku.
4. S prihliadnutím na význam otázky týkajúcej sa prípadného obmedzenia časových účinkov rozsudku, ktorý sa má vydať, rozhodla prvá komora 19. januára 2006 podľa článku 44 ods. 3 a 4 Rokovacieho poriadku Súdného dvora, že vec sa vracia na Súdny dvor, ktorý následne rozhodol, že vec sa prideli veľkej komore.

¹ — Jazyk prednesu: nemčina.

5. Dňa 7. apríla 2006 nariadila veľká komora opätovné otvorenie ústnej časti konania. Uznesením o opätovnom otvorení ústnej časti konania bol stanovený termín nového ústneho pojednávania na 30. mája 2006; na tomto pojednávaní sa od prítomných účastníkov konania žiadalo, aby sa vyjadrili k nasledujúcim otázkam:

„a) Aký vplyv by na prípadné časové obmedzenie rozsudku, ktorý sa má vydať, mala skutočnosť, že Súdny dvor už v predchádzajúcich rozsudkoch vložil ustanovenia práva Spoločenstva, uplatniteľné na vec, ktorá je predmetom tohto konania, vo vzťahu k takým vnútroštátnym právnym úpravám, akou je právna úprava v predmetnom spore, ale neobmedzil časové účinky týchto rozsudkov?

b) Aké hospodárske dôsledky by mohli nastať z dôvodu výkladu práva Spoločenstva, ktorým sa navrhuje obmedziť časové účinky?“

6. Na druhom pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 30. mája 2006, predložilo pripomienky desať členských štátov, ako aj Komi-

sia a pán Meilicke. Tento pán a zástupcovia nemeckej, českej, francúzskej a holandskej vlády predložili pripomienky k obom otázkam. Splnomocnení zástupcovia Komisie, ako aj zástupcovia ostatných vlád — čiže dánskej, gréckej, španielskej, maďarskej, rakúskej a švédskej vlády, ako aj vlády Spojeného kráľovstva — sa v podstate obmedzili na prvú otázku. Vyššie uvedené členské štáty a Komisia uviedli najmä, že rozhodnutie vo veci časového obmedzenia sa môže opierať iba o osobitnú situáciu dotknutého členského štátu. To by platilo najmä v prípade často zložitých vnútroštátnych daňových systémov. Preto by sa prípadné zamietnutie návrhu o obmedzení časových účinkov z dôvodov premlčania malo obmedziť na výnimočné prípady.

7. Nemecká vláda upozorňuje, že v prípade, že rozsudok, ktorý sa má vydať, nadobudne účinnosť *ex tunc*,² hrozí nebezpečenstvo vážnych hospodárskych následkov z dôvodu predvídateľných strát zdrojov daňových príjmov. Francúzska, grécka a maďarská vláda sa s týmto posúdením veci stotožňujú.

2 — V tejto súvislosti pozri bod 137 návrhov, ktoré som predniesla 17. marca 2006 vo veci Banca popolare di Cremona, C-475/03, rozhodnutej rozsudkom z 3. októbra 2006 (Zb. s. I-9373).

II — Právny rámec

8. Ustanovenie § 36 ods. 2 bodu 3 Einkommensteuergesetz³ (nemecký zákon o dani z príjmov, ďalej len „EStG“) v spojení s ustanovením § 20 tohto zákona umožňuje daňovníkom započítavať na úhradu splatných záväzkov voči nemeckému rozpočtu z titulu dane z príjmov 3/7 príjmov z dividend vyplácaných spoločnosťami usadenými v Nemecku. Právna úprava zabraňuje tomu, aby boli tieto zisky druhýkrát zdaňované, keď sa vyplácajú akcionárom vo forme dividend. Naopak, takýto zápočet dane sa nevzťahuje na dividendy vyplácané spoločnosťami usadenými v iných členských štátoch.

9. Zákonom z roku 2000,⁴ ktorý platil od rozpočtového roku 2001, prestala Spolková republika Nemecko uplatňovať opísaný systém a nahradila ho takzvanou „metódou

zdanenia 50 %“, na základe ktorej sa daň z príjmu vzťahuje iba na polovicu dividend vyplatených akcionárovi. Táto metóda umožňuje zamedziť alebo aspoň výrazne obmedziť dvojité zdanenie dividend bez toho, aby sa pristúpilo k možnosti zápočtu dane.⁵

III — O otázke časových účinkov rozsudku, ktorý sa má vydať

A — Zásada účinnosti rozsudku Súdneho dvora ex tunc podľa článku 234 ES

10. Na odpoveď prvej otázky, ktorú Súdny dvor položil uznesením zo 7. apríla 2006 je predovšetkým potrebné stručne pripomenúť aktuálnu judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa otázky obmedzenia časových účinkov rozsudku.⁶

11. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora v rámci článku 234 ES „výklad

3 — V znení uverejnenom v BGBl. 1990 I, s. 1898. V čase, keď nastali skutkové okolnosti v tejto veci, platil tento zákon v znení zmenenom a doplnenom článkom 1 Gesetz zur Verbesserung der steuerlichen Bedingungen zur Sicherung des Wirtschaftsstandorts Deutschland im Europäischen Binnenmarkt (zákon o zlepšení daňových podmienok pre udržanie Nemecka ako investičného centra v rámci vnútorného európskeho trhu) (Standortsicherungsgesetz — StandOG), BGBl. 1993 I, s. 1569, a článkom 1 Jahressteuergesetz 1996 (zákon o štátnom rozpočte na rok 1996) (JStG 1996) (BGBl. 1995, s. 1250).

4 — Gesetz zur Senkung der Steuersätze und zur Reform der Unternehmensbesteuerung (zákon o znížení daňových sadzieb a reforme zdaňovania podnikov alebo zákon o daňových úľavách) (Steuersenkungsgesetz — StSenkG) z 23. októbra 2000 (BGBl. 2000 I, s. 1433).

5 — Pozri tiež oznámenie Rady Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru z 19. decembra 2003 — Zdaňovanie dividend fyzických osôb vo vnútornom trhu [neoficiálny preklad] [KÖM(2003) 810 v konečnom znení].

6 — V tejto súvislosti pozri podrobnejšie návrhy, ktoré som predniesla vo veci Banca popolare di Cremona, C-475/03 (už citované v poznámke pod čiarou 2, body 130 a nasl.).

ustanovenia práva Spoločenstva, ktorý podáva Súdny dvor, sa obmedzuje na objasnenie a upresnenie jeho významu a dosahu, ako ho treba chápať a uplatňovať od nadobudnutia účinnosti“⁷. Z toho vyplýva, že takto vykladané ustanovenie sa môže a musí uplatňovať súdom, a to aj na právne vzťahy, ktoré vznikli pred vydaním rozsudku týkajúceho sa návrhu na výklad. Takéto rozsudky Súdneho dvora teda zásadne nadobúdajú účinnosť *ex tunc*.⁸

12. Súdny dvor pripustil výnimky z tejto zásady po prvýkrát vo veci Defrenne II⁹. Súdny dvor upresnil, že hoci sa praktické dôsledky súdnych rozhodnutí musia vždy dôkladne zvážiť, zároveň nie je možné prihliadať na ne až do takej miery, aby sa znížila objektivita práva alebo narušilo jeho budúce uplatňovanie len preto, že súdne rozhodnutie môže mať vplyv na minulosť.

13. V nasledujúcich rozsudkoch Súdny dvor zdôraznil, že len výnimočne môže uplatňovanie zásady právnej istoty viesť k tomu, aby sa obmedzila možnosť odvolávať sa na ustanovenie práva Spoločenstva, ktoré Súdny dvor vyložil, s cieľom spochybniť zodpovedajúce právne vzťahy.¹⁰ V rozsudku Edis¹¹,

ako aj rozsudku Bautiaa a Sociétés française maritime¹² Súdny dvor zdôraznil, že obmedzenie časových účinkov rozsudku musí byť absolútne výnimočné.

14. Okrem toho, ak sa rozhodne o obmedzení časových účinkov rozsudku, uplatní sa len v tom členskom štáte, ktorému sa takéto obmedzenie účinkov priznalo. Z toho vyplýva, že výnimky z účinnosti rozsudku *ex tunc* sú územne vymedzené.¹³

15. V tejto súvislosti je tiež potrebné pripomenúť judikatúru týkajúcu sa prípadného odôvodnenia obmedzenia základných slobôd z hospodárskych dôvodov. Pokiaľ je totiž výklad základných slobôd predmetom návrhu na začatie prejudiciálneho konania,

7 — Pozri okrem iných rozsudok z 15. marca 2005, Bidar, C-209/03, Zb. s. I-2119, bod 66 a tam citovanú judikatúru.

8 — Pozri tiež napríklad rozsudok z 27. marca 1980, Denkavit italiana, 61/79, Zb. s. 1205, bod 15 a nasl.

9 — Rozsudok z 8. apríla 1976, Defrenne, 43/75, Zb. s. 455, bod 69 a nasl.

10 — Rozsudok Denkavit italiana, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 15 a nasl.; pozri tiež rozsudok Bidar, už citovaný v poznámke pod čiarou 7, bod 67.

11 — Rozsudok z 15. septembra 1998, C-231/96, Zb. s. I-4951, bod 16.

12 — Rozsudok z 13. februára 1996, C-197/94 a C-252/94, Zb. s. I-505, bod 47.

13 — V tejto súvislosti pozri dôkladnejšie návrhy, ktoré som predniesla vo veci Banca popolare di Cremona, C-475/03 (už citované v poznámke pod čiarou 2, bod 178 a nasl.). V tomto zmysle pozri aj návrhy, ktoré v tej istej veci predniesol generálny advokát Jacobs 17. marca 2005, body 75 a nasl.

nemôže sa význam ustálenej judikatúry v oblasti odôvodnenia obmedzení základných slobôd znížiť prostredníctvom obmedzenia časových účinkov rozsudku.

práve tieto porušenia môžu mať pre členské štáty najzávažnejšie finančné dôsledky. Okrem toho by obmedzenie časových účinkov rozsudku len na základe takýchto úvah viedlo k podstatnému zníženiu súdnej ochrany.¹⁶

16. Súdny dvor vždy rozhodoval o obmedzení časových účinkov rozsudku v súlade so svojou judikatúrou týkajúcou sa odôvodnenia obmedzení základných slobôd, podľa ktorej cieľ čisto hospodárskej povahy nemôže byť imperatívnym dôvodom všeobecného záujmu spôsobilým odôvodniť obmedzenie týchto slobôd. To isté sa vzťahuje na ochranu príjmov vnútroštátnych rozpočtov.¹⁴ Preto Súdny dvor v súlade s tým, vo vzťahu k obmedzeniu časových účinkov rozsudkov, uviedol, že finančné dôsledky, ktoré by mohli vyplývať pre členský štát z rozsudku vydaného v prejudiciálnom konaní, neodôvodňujú samy osebe časové obmedzenie účinkov tohto rozsudku.¹⁵ V opačnom prípade by sa najzávažnejšie porušenia práva Spoločenstva mohli posudzovať priaznivejšie, keďže

17. Preto je napokon potrebné zdôrazniť, že výnimka zo zásady účinnosti *ex tunc* rozsudku Súdneho dvora sa preskúmava len výnimočne a možné finančné dôsledky vyplývajúce z určitého výkladu práva Spoločenstva neodôvodňujú samy osebe prípadné obmedzenia základných slobôd a nie sú ani dôvodom spôsobilým odôvodniť obmedzenie časových účinkov dotknutého rozsudku. Keď Súdny dvor výnimočne uváži, že musí prihliadať na to, aké dôsledky na príjmy vnútroštátnych rozpočtov vyplývajú z jeho výkladu práva Spoločenstva, stane sa to len vtedy, ak sa nebezpečenstvo závažných hospodárskych dôsledkov môže odstrániť opatrením zaručujúcim ochranu zdrojov príjmov vnútroštátneho rozpočtu.¹⁷

14 — Pozri napríklad rozsudok z 28. apríla 1998, Kohll, C-158/96, Zb. s. I-1931, bod 41, ako aj rozsudok z 28. apríla 1998, Decker, C-120/95, Zb. s. I-1831, bod 39; pozri tiež rozsudky z 27. marca 1980, Salumi a i., 66/79, 127/79 a 128/79, Zb. s. 1237, bod 12, a z 5. júna 1997, SETTG, C-398/95, Zb. s. I-3091, bod 23.

15 — Pozri najmä rozsudok z 19. októbra 1995, Richardson, C-137/94, Zb. s. I-3407, bod 37, ako aj rozsudok z 11. augusta 1995, Roders a i., C-367/93 až C-377/93, Zb. s. I-2229, bod 48.

16 — Rozsudok Bidar, už citovaný v poznámke pod čiarou 7, bod 68; rozsudky z 23. mája 2000, Buchner a i., C-104/98, Zb. s. I-3625, bod 41; z 20. septembra 2001, Grzelczyk, C-184/99, Zb. s. I-6193, bod 52, ako aj rozsudky Bautia a Société française maritime, už citovaný v poznámke pod čiarou 12, bod 55, a Roders, už citovaný v poznámke pod čiarou 15, bod 48.

17 — Pozri najmä rozsudky z 9. marca 2000, EKW a Wein & Co, C-437/97, Zb. s. I-1157, bod 59: „... naliehavé dôvody právnej istoty bránia tomu, aby boli spochybnené právne vzťahy, ktorých účinky už nastali v minulosti, keby toto spochybnenie retroaktívne narušilo systém financovania rakúskych obcí“.

B — *Prípadné zamietnutie návrhu na obmedzenie časových účinkov z dôvodu premĺčania*

18. Obmedzenie časových účinkov by v tomto prípade mohlo byť vylúčené už na základe skutočnosti, že v predchádzajúcich rozsudkoch už Súdny dvor vyloučil ustanovenia práva Spoločenstva, ktoré sú v tejto veci relevantné, bez toho, aby obmedzil časové účinky svojich rozhodnutí.¹⁸

19. Podľa judikatúry Súdneho dvora musí byť vyhlásenie o obmedzení časových účinkov uvedené v rozsudku, ktorým sa rozhoduje o navrhovanom výklade.¹⁹ Ak sa teda táto vec týka rovnakej otázky výkladu, ktorá bola predmetom konania vo veci Verkooijen²⁰ alebo vo veci Manninen,²¹ citovaná judikatúra by sa mohla chápať v tom zmysle, že už v uvedených veciach mal byť predložený návrh na obmedzenie časových účinkov rozsudku. V takom prípade by sa mal návrh podaný Spolkovou republikou Nemecko v tomto konaní už len z tohto dôvodu zamietnuť.

18 — O otázke možnosti porovnania spornej vnútroštátnej právnej úpravy v predmetnej veci a vnútroštátnej právnej úpravy v iných konaniach pozri návrhy, ktoré v tejto veci predniesol generálny advokát Tizzano 10. novembra 2005, bod 15 a nasl.

19 — Rozsudok zo 4. mája 1999, Sürül, C-262/96, Zb. s. I-2685, bod 108. Pozri tiež rozsudok z 24. septembra 1998, Komisia/Francúzsko, C-35/97, Zb. s. I-5325, bod 49, ktorý vydal Súdny dvor v konaní o nesplnenie povinnosti členského štátu.

20 — Rozsudok, už citovaný v bode 3 týchto návrhov.

21 — Rozsudok zo 7. septembra 2004, C-319/02, Zb. s. I-7477.

20. Je teda otázne, či táto judikatúra bráni obmedzeniu časových účinkov v tejto veci.

21. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor vyžaduje pre existenciu podobnosti otázok výkladu, o ktorý ide, ktorá je podstatným predpokladom pre takéto zamietnutie, splnenie prísnych podmienok. Napríklad vo veciach Gravier²² a Blaizot²³ Súdny dvor zistil dostatočné rozdiely na to, aby mohol rozhodnúť odlišne. Tieto rozdiely existovali napriek tomu, že návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkali rovnakého ustanovenia vnútroštátneho práva, a otázky výkladu boli teda veľmi podobné.

22. Vzhľadom na zložitosť rôznych vnútroštátnych systémov, ktorá sa opakovane spomínala na druhom pojednávaní z 30. mája 2006, by sa napriek všetkým zdanlivým podobnostiam mali o to ľahšie nájsť rozdiely medzi príslušnými ustanoveniami práva rôznych členských štátov. Takýto postoj by však vyvolal nebezpečenstvo príliš kauzistického prístupu.

22 — Rozsudok z 13. februára 1985, 293/83, Zb. s. 593.

23 — Rozsudok z 2. februára 1988, 24/86, Zb. s. 379, bod 25 a nasl.

23. Okrem toho sa nesmie zabudnúť, že aj ten istý vnútroštátny súd, ktorému je predchádzajúce rozhodnutie v prejudiciálnom konaní určené, sa môže opätovne obrátiť na Súdny dvor pred vydaním rozhodnutia vo veci samej.²⁴ Nový návrh na začatie prejudiciálneho konania môže byť totiž dôvodný, ak vnútroštátny súd položí Súdnemu dvoru novú právnu otázku alebo ak mu predloží nové argumenty, ktoré môžu viesť Súdny dvor k inému posúdeniu a rozhodnutiu o prejudiciálnej otázke, ktorá mu bola položená.²⁵

24. Na základe toho by mala mať aj nemecká spolková vláda možnosť predložiť Súdnemu dvoru na posúdenie právne hľadiská, ktoré presahujú rámec vecí Verkooijen a Manninen, pokiaľ ide o otázku obmedzenia časových účinkov rozsudku.

25. V tejto súvislosti je potrebné venovať pozornosť najmä skutočnosti, že neistý alebo otvorený výsledok prejudiciálneho konania týkajúceho sa novej právnej otázky sťažuje členským štátom presné a včasné posúdenie významu dotknutého konania pre vlastnú právnu úpravu.

24 — Pozri napríklad vec Reiss, C-466/03, o ktorej ešte Súdny dvor právoplatne nerozhodol.

25 — Pozri uznesenie z 5. marca 1986, Wünsche, 69/85, Zb. s. 947, bod 15.

26. Predchádzajúce úvahy platia najmä na podmienky vyhlásenia o obmedzení časových účinkov rozsudku, ktoré sa majú ešte upresniť. Nemecká spolková vláda mala v tejto veci v súvislosti s konaniami vo veci Verkooijen — alebo vo veci Manninen — objasniť, či pre ňu výklad práva Spoločenstva v príslušnej veci znamená nebezpečenstvo závažných hospodárskych dôsledkov. Vzhľadom na skutočnosť, že až do vydania rozsudku Verkooijen nebola otázka týkajúca sa výkladu práva Spoločenstva vo vzťahu k vnútroštátnym systémom zápočtu dane právoplatne vyriešená a že táto otázka najmä vo vzťahu k systému zápočtu dane bola takmer úplne objasnená až vo veci Manninen, sa zdá, že takéto posúdenie je vopred len ťažko možné.

27. Naopak, aj z hľadiska hospodárnosti konania by nebolo žiaduce, aby členské štáty systematicky — v konečnom dôsledku len z opatrnosti — predkladali návrhy na obmedzenie časových účinkov rozsudku, ktorý sa má vydať vo veci výkladu tak, ako to správne uviedli členské štáty na pojednávaní z 30. mája 2006. V takom prípade by mal totiž Súdny dvor skúmať teoretické úvahy všetkých členských štátov podávajúcich návrhy vo veci účinnosti rozsudku v danom prípade.

28. Vzhľadom na tieto úvahy sa domnievam, že návrh nemeckej vlády obmedziť časové účinky rozsudku sa nemôže považovať za premlčaný.

31. Pokiaľ ide o obmedzenie časových účinkov rozsudku, táto zásada vyplýva aj z rozsudkov Grzelczyk,²⁷ Bautiaa a Société française maritime²⁸ a Dansk Denkvit.²⁹

C — Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno vo vzťahu k splneniu podmienok na obmedzenie časovej účinnosti

29. Pred dôkladným preskúmaním podmienok na prípadné vyhlásenie o obmedzení časových účinkov rozsudku je v tejto súvislosti ešte potrebné podrobnejšie sa venovať téme bremena tvrdenia a dôkazného bremena.

30. Podľa ustálenej judikatúry ten, kto sa dovoľáva — pre seba výhodnej — výnimky zo všeobecnej zásady, je povinný preukázať, že sú splnené podmienky na takúto výnimku.²⁶

32. V rozsudku Grzelczyk totiž Súdny dvor uviedol, že belgická vláda, ktorá bola účastníkom dotknutého konania, neuviedla na podporu svojho návrhu na obmedzenie časových účinkov rozhodnutia, ktoré sa malo vydať, žiadny vhodný dôkaz, spôsobilý preukázať, že objektívna a rozhodujúca neistota týkajúca sa Zmluvy viedla vnútroštátne orgány k správaniu, ktoré je s týmito ustanoveniami nezlučiteľné.³⁰

33. Vo veci Bautiaa a Société française maritime Súdny dvor zamietol návrh na obmedzenie časových účinkov rozsudku, keďže francúzska vláda, ktorá bola účastníkom konania nepreukázala, že v čase, keď platila sporná vnútroštátna právna úprava, sa dalo rozumne predpokladať, že právo Spoločenstva umožní zachovať dotknuté ustanovenia.³¹

26 — Pozri okrem iného rozsudky z 12. júla 1990, Komisia/Taliano, C-128/89, Zb. s. I-3239, bod 23, o voľnom pohybe tovaru, a pokiaľ ide o článok 88 ods. 2 ES, rozsudok z 23. októbra 1997, Komisia/Holandsko, C-157/94, Zb. s. I-5699, bod 51. Pozri tiež rozsudky z 28. marca 1996, Komisia/Nemecko, C-318/94, Zb. s. I-1949, bod 13, a z 10. apríla 2003, Komisia/Nemecko, C-20/01 a C-28/01, Zb. s. I-3609, bod 58.

27 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 16.

28 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 12.

29 — Rozsudok z 31. marca 1992, C-200/90, Zb. s. I-2217.

30 — Tamže, bod 54.

31 — Tamže, bod 50.

34. Vo veci Dansk Denkvit Súdny dvor uviedol, že dánska vláda nepreukázala, že v čase zavedenia napadnutého poplatku sa mohlo právo Spoločenstva rozumne vykladať v tom zmysle, že by taký postup umožňovalo. Podľa Súdneho dvora naopak sporné ustanovenie obsahovalo jasný zákaz, ktorého pôsobnosť už bola upresnená v inom rozsudku, významnom pre dotknutý prípad,³² čím sa tiež na základe dokazovania *a contrario* preukazuje, že napriek predchádzajúcemu platnému rozsudku Súdny dvor zjavne nezamietol návrh členského štátu ako *a priori* neprípustný.

bude rozhodovať o čisto hypotetických otázkach alebo iba na základe predpokladov, ktoré by sa mohli ukázať ako nesprávne.³⁴ Na základe tejto úvahy navrhol generálny advokát Geelhoed, aby sa návrh členského štátu, účastníka osobitného konania, na obmedzenie časových účinkov rozsudku, ktorý sa má vydať, bez ďalšieho zamietol už len na základe skutočnosti, že splnenie podmienok nevyhnutných pre výnimku³⁵ nebolo dostatočne preukázané.

36. V tejto veci teda patrí do právomoci Spolkovej republiky Nemecko dostatočne podrobne objasniť a prípadne preukázať, že podmienky na obmedzenie časových účinkov, ktoré sú tu ďalej uvedené, sú splnené.

35. Požiadavkami týkajúcimi sa bremena tvrdenia, ktoré nesú členské štáty vo vzťahu k otázke obmedzenia časových účinkov rozsudku, ktorý sa má vydať, sa tiež nedávno zaoberal generálny advokát Geelhoed v návrhoch prednesených vo veci *Test Claimants in the FII Group Litigation*³³. V tejto súvislosti zdôraznil, že pokiaľ účastník konania podáva Súdnemu dvoru návrhy alebo námietky, je jeho úlohou zabezpečiť, aby boli jeho tvrdenia dostatočne jasne vyjadrené a aby mal Súdny dvor k dispozícii dostatočné informácie, ktoré mu umožnia dospieť k rozsudku. Uviedol, že je nevyhnutné dodržať túto základnú procesnú zásadu, aby sa Súdny dvor vyhol tomu, že

D — *Vysvetlenie podmienok na obmedzenie časových účinkov rozsudku, ktorý sa má vydať*

37. Na základe zásady právnej istoty potvrdenej vo veci *Defrenne II*³⁶ Súdny dvor vo svojej nasledujúcej judikatúre stanovil dve podmienky na obmedzenie časových účinkov rozsudku.

32 — Tamže, bod 21 a nasl.

33 — Návrhy prednesené 6. apríla 2006 vo veci *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, o ktorej ešte Súdny dvor právoplatne nerozhodol.

34 — Pozri bod 140 a nasl., najmä bod 143 citovaných návrhov.

35 — Bod 144 a nasl. citovaných návrhov.

36 — Už citovaná v poznámke pod čiarou 9, bod 74.

38. Toto obmedzenie je možné, len ak existuje riziko vážnych ekonomických dôsledkov, predovšetkým vzhľadom na veľký počet právnych vzťahov, ktoré vznikli v dobrej viere na základe platnej vnútroštátnej právnej úpravy.³⁷ Okrem toho sa musí preukázať, že jednotlivci a vnútroštátne úrady boli nabádaní k správaniu, ktoré nie je v súlade s právnou úpravou Spoločenstva z dôvodu *vážnej a objektívnej neistoty* o dosahu ustanovení Spoločenstva a neistoty, ku ktorej prípadne prispelo i správanie iných členských štátov alebo Komisie.³⁸

39. Teraz je nevyhnutné podrobnejšie sa venovať týmto dvom podmienkam.

1. O objektívnej a vážnej právnej neistote

40. Pokiaľ ide o podmienku objektívnej a vážnej neistoty o dosahu ustanovení Spoločenstva, v spojených veciach *Ampa-*

france a *Sanofi*³⁹ Súdny dvor objasnil — aj keď v inej súvislosti, čiže v konaní týkajúcom sa platnosti aktu Spoločenstva —, že toto kritérium sa nemôže vykladať v zmysle ochrany legitímnej dôvery v prospech členských štátov.

41. Súdny dvor teda opakovane zdôraznil, že právna neistota musí byť *objektívna*, pričom nestačí právna neistota, ktorú ako takú subjektívne pociťuje členský štát. Z toho vyplýva, že v záujme rovnosti zaobchádzania s členskými štátmi a jednotného uplatňovania práva Spoločenstva je Súdny dvor povinný zistiť, či v dotknutom období prípadne existovala objektívna právna neistota.

42. Súdny dvor viackrát zamietol tvrdenia členských štátov o tom, že prejudiciálna otázka, na ktorú má odpovedať, je nová, z dôvodu skutočnosti, že už existovala predchádzajúca judikatúra, ktorá umožňovala dotknutému členskému štátu, aby posúdil

37 — Pozri tiež návrhy, ktoré v tejto veci predniesol generálny advokát Tizzano, už citované v bode 3 a v poznámke pod čiarou 17, bod 34.

38 — Tamže.

39 — Rozsudok z 19. septembra 2000, C-177/99 a C-181/99, Zb. s. I-7013, bod 65 a nasl.: „... na zásadu legitímnej dôvery sa nemôže vláda odvolávať, aby sa vyhla dôsledkom rozhodnutia Súdneho dvora, ktorým rozhoduje o neplatnosti aktu Spoločenstva, keďže by sa [tým] spochybnila možnosť jednotlivcov na ochranu proti konaniu orgánov verejnej moci, ktoré by sa opieralo o protiprávne predpisy“.

zlučiteľnosť spornej vnútroštátnej právnej úpravy s ustanoveniami práva Spoločenstva.^{40 41}

43. Vo veci Barber⁴² naopak Súdny dvor umožnil obmedzenie časových účinkov rozsudku, keďže na základe ustanovenia práva Spoločenstva, ktoré sa v predmetnom prípade vzťahovalo na časové uplatňovanie zásady rovnosti zaobchádzania, mohli členské štáty a dotknuté subjekty rozumne predpokladať, že v dotknutej oblasti budú naďalej zachované výnimky zo zásady rovnosti zaobchádzania medzi mužmi a ženami v zamestnaní.

44. Aj v iných rozsudkoch sa dajú nájsť obdobné dôvodné úvahy. Napríklad vo veci Bosman⁴³ bola existencia právnej neistoty potvrdená vo vzťahu k časovým účinkom rozsudku, ktorý sa mal vydať, na základe osobitnej okolnosti, ktorá spočívala v existencii veľkého počtu rôznych právnych predpisov, ktoré sa čiastočne prekrývali.⁴⁴

40 — Rozsudok Buchner a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 16, bod 38 a nasl. Pozri tiež rozsudky z 3. októbra 2002, Barreira Pérez, C-347/00, Zb. s. I-8191, bod 46, a Roders a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 15, bod 45, ako aj rozsudok zo 17. februára 2005, Linneweber a Akritidis, C-453/02 a C-462/02, Zb. s. I-1131, bod 43, ako aj návrhy, ktoré som predniesla 8. júla 2004 v tejto poslednej veci, bod 60.

41 — Pozri tiež rozsudok Dansk Denkvit a Poulsen Trading, už citovaný v poznámke pod čiarou 29, body 21 a 22.

42 — Rozsudok z 28. septembra 1994, C-128/93, Zb. s. I-4583, body 40 a nasl. Pozri tiež rozsudok Sürül, už citovaný v poznámke pod čiarou 19, bod 109 a nasl.

43 — Rozsudok z 15. decembra 1995, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 143 a nasl.

44 — Pozri tiež rozsudky zo 16. júla 1992, Legros a i., C-163/90, Zb. S. I-4625, bod 31 a nasl., a z 15. januára 1986, Pinna, 41/84, Zb. s. 1, bod 26 a nasl.

45. V tejto veci je potrebné uviesť nasledujúce skutočnosti. Ako som už uviedla,⁴⁵ Súdny dvor sa po prvýkrát zaoberal výkladom ustanovení práva Spoločenstva týkajúcich sa systému dane z príjmov, ktorý sa vzťahuje na vyplatené dividendy, vo veci Verkooijen. Vo veci Manninen sa po prvýkrát rozoberal vnútroštátny (fínsky) systém zápočtu dane, ktorý bol bez ďalšieho porovnateľný s ustanoveniami nemeckého EStG, ktorý je predmetom tohto konania. Preto aspoň dovtedy, kým nedošlo k objasneniu, ktoré poskytol rozsudok Verkooijen, mohla existovať objektívna a vážna právna neistota.

46. Ostáva ešte objasniť, či a v akom rozsahu je z tohto hľadiska rozhodujúce aj konanie Komisie. Túto otázku už položil generálny advokát Tizzano v návrhoch, ktoré v tejto veci predniesol⁴⁶.

47. Listom z 31. októbra 1995 oznámila Komisia nemeckej spolkovej vláde, že sa domnieva, že nemecký systém zápočtu poškodzuje základné slobody upravené v Zmluve ES. Komisia však následne nezačala konanie o nesplnenie povinnosti. Na druhom pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo

45 — Pozri bod 26 vyššie.

46 — Pozri bod 36 a nasl. týchto návrhov. Pozri tiež návrhy, ktoré som predniesla vo vzťahu k obdobnej otázke vo veci Banca popolare di Cremona, už citovaná v poznámke pod čiarou 2, bod 156.

30. mája 2006, Komisia pri tejto otázke vyhlásila, že sa rozhodla nezačať konanie o nesplnenie povinnosti z dôvodu, že nemecká spolková vláda jej oznámila zmenu sporných právnych predpisov, a preto radšej podporila úsilie tejto vlády.

a povinnostiach dotknutého členského štátu alebo mu poskytovať záruky týkajúce sa zlučiteľnosti určitého správania s právom Spoločenstva.⁴⁹ Podľa článku 227 ES a článku 228 ES vyplýva naopak rozhodovanie o právach a povinnostiach členských štátov a posudzovanie ich správania výlučne z rozsudku Súdneho dvora⁵⁰.

48. Generálny advokát Tizzano v návrhoch, ktoré predniesol 10. novembra 2005, uvádza, že nezačatie konania o nesplnenie povinnosti mohlo vyvolať objektívnu právnu neistotu.⁴⁷ Aby sa však na účely tejto veci mohlo posúdiť konanie Komisie vyčerpávajúco, aj vzhľadom na tvrdenia, ktoré Komisia predniesla na druhom pojednávaní, zdá sa mi vhodné predovšetkým pripomenúť judikatúru Súdneho dvora o súdnej relevancii začatia konania o nesplnenie povinnosti zo strany Komisie.⁴⁸

50. V dôsledku toho je vydanie odôvodneného stanoviska súčasťou konania pred začatím konania na súde. Účelom konania, ktoré predchádza súdnemu konaniu, je umožniť členskému štátu, „aby sa dobrovoľne zosúladiť s ustanoveniami Zmluvy, alebo prípadne mu poskytnúť možnosť odôvodniť svoje konanie“⁵¹. Rovnaká zásada sa musí o to viac uplatniť vo vzťahu k prípadnej neformálnej žiadosti Komisie členskému štátu.

49. Podľa tejto judikatúry nemá Komisia právomoc právoplatne rozhodovať na základe odôvodnených stanovísk v zmysle článku 226 ES alebo pomocou iných stanovísk v rámci takéhoto konania, o právach

51. Súdny dvor okrem toho zdôraznil, že rozhodnutie Komisie začať alebo nezačať konanie o nesplnenie povinnosti je výkonom právomoci voľnej úvahy, ktorá v konečnom dôsledku uniká súdnemu preskúmvaniu.⁵²

47 — Tamže, bod 36 a nasl.

48 — Pozri návrhy, ktoré som predniesla vo veci Linneweber a Akritidis, už citované v poznámke pod čiarou 40, bod 60.

49 — Rozsudok z 20. marca 2003, Komisia/Nemecko, C-135/01, Zb. s. I-2837, bod 24. Pozri tiež v rovnakom zmysle rozsudok z 27. mája 1981, *Essevi a Salengo*, 142/80 a 143/80, Zb. s. 1413, bod 16.

50 — Rozsudok z 22. februára 2001, *Gomes Valente*, C-393/98, Zb. s. I-1327, bod 18.

51 — Rozsudok z 29. septembra 1998, *Komisia/Nemecko*, C-191/95, Zb. s. I-5449, bod 44.

52 — Pozri rozsudok z 21. októbra 2004, *Komisia/Nemecko*, C-477/03, neuvverejnený v Zbierke, bod 11, Ú. v. ES C 300, s. 23, ktorý odkazuje na rozsudok zo 14. februára 1989, *Star Fruit/Komisia*, 247/87, Zb. s. 291, bod 11.

Z toho vyplýva, že v rámci konania o nesplnenie povinnosti nemusí Komisia preukázať svoj osobitný záujem konať. Má naopak úlohu z úradnej moci vo všeobecnom záujme Spoločenstva dohliadať nad tým, ako členské štáty uplatňujú Zmluvu a právne predpisy prijaté inštitúciami Spoločenstva na základe Zmluvy, a rozhodovať o existencii prípadného nesplnenia povinností, ktoré z toho vyplývajú.⁵³ Komisia má teda sama právomoc rozhodnúť, či je vhodné začať konanie o nesplnenie povinnosti.⁵⁴

52. Ak preto po neformálnom postupe pred začatím súdneho konania nenasleduje konanie o nesplnenie povinnosti, často to vyplýva okrem právnych dôvodov aj z mnohých iných dôvodov, vychádzajúcich najmä z úvah o účelnosti. Je možné, že aj v tejto veci zohrali úlohu takéto úvahy: domnievam sa, že Komisia aspoň na druhom pojednávaní hodnoverne preukázala, že nebola nečinná, ale že vzhľadom na úvahy o účelnosti radšej priateľsky počkala na ohlásenú zmenu vnútroštátnych právnych predpisov. Zdá sa mi, že z tohto hľadiska je ťažké prihliadať

53 — Pozri okrem iných rozsudok z 11. augusta 1995, Komisia/Nemecko, C-431/92, Zb. s. I-2189, bod 21.

54 — V tomto zmysle pozri rozsudok z 5. novembra 2002, Komisia/Nemecko (C-476/98, Zb. s. I-9855, bod 38), ktorý odkazuje na rozsudok z 11. augusta 1995, Komisia/Nemecko, už citovaný v poznámke pod čiarou 53 (bod 22). Okrem toho pozri rozsudok Star Fruit/Komisia, už citovaný v poznámke pod čiarou 52, podľa ktorého je nepripustná žaloba o nečinnosť, ktorú podala fyzická alebo právnická osoba, ktorou má za cieľ určiť, že Komisia sa tým, že nezačala proti členskému štátu konanie o nesplnenie povinnosti, dopustila porušenia Zmluvy.

samostatne na tvrdenia, ktoré Komisia (doposiaľ) pred Súdnym dvorom uvádzala, a teda, že nezačala konanie o nesplnenie povinnosti, keďže nemecká právna úprava o zápočte dane bola neskôr zrušená.⁵⁵ Trvalé kontakty medzi službami Komisie a nemeckými orgánmi, ktoré Komisia spomínala najmä na druhom pojednávaní a ktoré nemecká vláda nepoprela, sú ďalšou okolnosťou na podporu tohto tvrdenia.

53. Zdá sa mi však, že týmto spôsobom na rozdiel od veci Defrenne II⁵⁶, mohlo konanie Komisie — najmä skutočnosť, že nezačala formálne konanie o nesplnenie povinnosti proti Nemecku — len ťažko prispieť k zhoršeniu novej právnej neistoty o otázke zlučiteľnosti nemeckého EStG a práva Spoločenstva.

54. Aj v prípade, keby medzi uvedenými kontaktmi uplynulo určité časové obdobie, ťažko by sa mohlo vykladať ako odmietnutie prípadného začatia konania o nesplnenie povinnosti, spôsobilého vyvolať legitímnu dôveru. Je tiež potrebné pripomenúť, že

55 — Pozri bod 37 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Tizzano 10. novembra 2005 po prvom pojednávaní.

56 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 9. Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tizzano v tomto konaní, bod 38.

podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora sa samo mlčanie Komisie nemôže považovať za schvaľovanie určitého konania členského štátu.⁵⁷

v preambulách legislatívnych textov a často sa preberali aj bez konkrétneho odkazu na právo Spoločenstva⁵⁹, je málo presvedčivá, najmä vzhľadom na to, že nemecká vláda neodpovedala na tvrdenie Komisie týkajúce sa trvania kontaktov.

55. Napokon ani konanie nemeckej vlády nevyklučuje, že si bola prinajmenšom vedomá toho, že metóda zápočtu upravená v nemeckom EStG je z hľadiska práva Spoločenstva problematická. Na druhom pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 30. mája 2006, totiž nemecká spolková vláda nepoprela, že začatie postupu vedúceho k zrušeniu sporného systému zápočtov v tomto prípade o niekoľko mesiacov *predchádzalo* rozsudok Verkoijen⁵⁸. Zdá sa, že námietka, podľa ktorej je táto skutočnosť rovnako irelevantná, ako aj odôvodnenie legislatívnych materiálov, podľa ktorého bolo potrebné navrhnuť nové ustanovenia v súlade s právom Spoločenstva, keďže formulácie tejto povahy sú spoločné

56. Záverečné posúdenie existencie objektívnej a vážnej právnej neistoty by však mohlo byť nakoniec zbytočné v prípade, keby sa existencia nebezpečenstva závažných hospodárskych dôsledkov podrobne nepodložila.

2. O nebezpečenstve závažných hospodárskych dôsledkov

57. V uznesení zo 7. apríla 2006 o opätovnom otvorení ústnej časti konania

57 — Rozsudok Richardson, už citovaný v poznámke pod čiarou 15, bod 35, v nadväznosti na smernicu Rady 79/7/EHS. Pozri tiež rozsudky Legros, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 31 a nasl.: z 9. marca 2000, EKW a Wein & Co, už citovaný v poznámke pod čiarou 17, body 56 a 58, a Blaizot, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 32 a nasl.

58 — Dňa 15. februára 2000 — Poslanecký návrh zákona parlamentných skupín SPD a BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN o znížení daňových sadzieb a reforme zdaňovania podnikov (zákon o daňových úľavách), návrh spolkovej vlády z 30. marca 2000.

V tejto súvislosti generálny advokát Tizzano vo svojich návrhoch, ktoré predniesol v tejto veci, jasne vychádza z nesprávneho predpokladu, že „ihneď“ po vydaní tohto rozsudku nemecká vláda pristúpila k zostaveniu predchádzajúcej právnej úpravy“ (bod 40).

59 — V dôvodovej správe k návrhu zákona z 15. februára 2000 k zákonu o daňových úľavách (Nemecký parlament — 14. volebné obdobie, tlač 14/2683), strana 95 bod ee), je v pravom stĺpci aj nasledujúci odsek:

„Systém úplného zdanenia sa použije iba na vnútroštátnej úrovni, a preto je vnútorne orientovaný. Zabraňuje dvojitému zdaneniu len v prípade akcionára a jeho spoločnosti, ktorá sa nachádza v rámci Nemecka. Zahraničný akcionár nemeckej spoločnosti nemá veľký prospech z týchto úľav, rovnako ako nemecký akcionár zahraničnej spoločnosti. Porovnanie systému zdaňovania nemeckých a zahraničných dividend preto viedlo Európsku komisiu k namietaniu porušovania voľného pohybu kapitálu a slobody usadzovania sa, ktorá vyplýva z nemeckého systému úplného zdaňovania“ (kurzívou zvýraznila generálna advokátka).

boli účastníci konania výslovne vyzvaní, aby uviedli svoje pripomienky k hospodárskym dôsledkom výkladu práva Spoločenstva, pre ktorý sa navrhuje obmedziť časové účinky.

58. Predovšetkým je potrebné zdôrazniť, že v rozsudku Defrenne II⁶⁰, ktorý otvoril cestu nasledujúcim rozsudkom, sa neriešila otázka významu možných finančných dôsledkov účinnosti *ex tunc*. Odkazuje sa tiež na ustálenú judikatúru, podľa ktorej finančné dôsledky, ktoré by pre členský štát mohli vyplývať z rozsudku vydaného v prejudiciálnom konaní, neodôvodňujú samy osebe časové obmedzenie účinkov tohto rozsudku.⁶¹

59. Okrem toho sa dopĺňa, že rozsudok nadobúda účinnosť *ex tunc* bez toho, aby sa muselo rozlišovať medzi prípadom, v ktorom príslušné ustanovenia zatažujú dotknuté osoby, a prípadom, v ktorom im priznávajú výhody. Najmä je irelevantné, či ide o sumy, ktoré členský štát vymohol na základe porušenia práva Spoločenstva.⁶²

60. Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že význam finančných dôsledkov vyplývajúcich z obmedzenia časových účinkov rozsudku sám osebe nemôže byť rozhodujúci. Nebezpečenstvo vážnych hospodárskych dôsledkov sa môže ťažko odôvodniť len na základe posúdenia číselných údajov; predpokladá sa naopak posúdenie Súdny dvorom na základe skutočností, ktoré uviedol členský štát, ktorý predkladá návrh. Domnievam sa teda, že Súdny dvor musí odolať pokušeniu stanoviť úroveň závažnosti hospodárskych dôsledkov podľa významu prípadných finančných vplyvov alebo podľa výšky prípadných súm, o ktoré ide. Domnievam sa totiž, že z dlhodobého hľadiska je aj s prihliadnutím na rôznu hospodársku silu jednotlivých členských štátov nebezpečné vychádzať z predpokladu, že určité sumy (aj keď významné) vyvolávajú v každom prípade *a priori* nebezpečenstvo závažných hospodárskych dôsledkov.⁶³ To by mohlo dokonca v najhoršom prípade viesť k „diskusii o prahových hodnotách“.⁶⁴

61. Na základe týchto úvah sa domnievam, že v tomto prípade sa musí kriticky analyzovať, či nemecká vláda primerane preukázala nebezpečenstvo závažných hospodárskych dôsledkov. Zdroje daňových ríjmov znížené

60 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 9.

61 — Pozri vysvetlenia a príslušné odkazy uvedené v bode 16 a nasl. vyššie.

62 — Rozsudok Salumi a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 14, bod 12.

63 — V tejto súvislosti pozri návrhy, ktoré v tejto veci predniesol generálny advokát Tizzano, bod 35 *in fine*.

64 — Dodávam, že závažné hospodárske dôsledky nie sú vždy kvantifikovateľné, ako to napríklad preukazuje rozsudok zo 7. júla 2005, Komisia/Rakúsko (C-147/03, Zb. s. I-5969).

o 5 miliárd eur, ktoré na tento účel nemecká vláda uviedla podľa odhadu zníženého na prvom pojednávaní, nestačia, pretože aj keby sa im dali pripísať obávané závažné hospodárske dôsledky, neznamená to, že sa aj preukážu. Spomínaná výška sumy, s ktorej výpočtom sa dalo ľahko súhlasiť na základe údajov, ktoré nemecká vláda poskytla na druhom pojednávaní z 30. mája 2006,⁶⁵ je vysvetlením finančných dôsledkov na rozpočet, ktorý podľa ustálenej judikatúry⁶⁶ sám osebe nestačí na to, aby sa dostatočne preukázalo nebezpečenstvo závažných hospodárskych dôsledkov.

63. Dodávam, že suma, ktorú uviedla nemecká vláda, sa odvoláva na štvorročné obdobie (1998 až 2001), pričom referenčné údaje sa týkajú jednotlivých rozpočtových rokov. Spomínaná suma 5 miliárd eur predstavuje potenciálnu výšku finančného rizika v prípade, ak *všetci* daňovníci dotknutí systémom zdaňovania podajú žalobu, ako to výslovne na druhom pojednávaní potvrdila nemecká vláda. Hoci toto nebezpečenstvo pre rozpočet vyplýva z právnej úpravy, ktorá už neplatí, nemecká vláda nedokázala ani len približne preukázať — pokiaľ ide o príslušné skúmané obdobie —, koľko daňovníkov skutočne podalo žalobu. Z tohto hľadiska sa táto vec odlišuje aj od veci Banca popolare di Cremona,⁶⁸ v ktorej sporná vnútroštátna právna úprava ešte platí, a na základe argumentov, ktoré uviedla talianska vláda a ktoré neboli spochybnené, predstavuje základnú zložku financovania miestnych samosprávnych orgánov.

62. Nebezpečenstvo závažných hospodárskych dôsledkov v tomto zmysle nevyplýva ani z aritmetického porovnania sumy 5 miliárd eur s deficitom nemeckého rozpočtu ani s príslušným znížením sumy, ktorá je k dispozícii na investície,⁶⁷ s príjmami vyplývajúcimi zo zdanenia podnikov a s inými referenčnými hodnotami, keďže tieto údaje (okrem iného) zdôrazňujú „čisto“ finančné vplyvy rozsudku, ktorý sa má vydať.

64. Zdá sa mi teda, že existujú dobré dôvody na tvrdenie, že nebezpečenstvo závažných hospodárskych dôsledkov nie je dostatočne preukázané.

65 — Nemecká vláda však neupresňuje, akým spôsobom sa môžu posúdenia týkajúce sa zdrojov rozpočtových príjmov založené na údajoch Finanzamt Hamburg zovšeobecniť.

66 — Pozri odkazy uvedené v bode 16 a na sl. vyššie.

67 — Na rok 2006 spolkový rozpočet podľa údajov nemeckej tlačovej agentúry predpokladá investície vo výške 23,2 miliárd eur s novým zadĺžením vo výške 38,2 miliárd euro a celkové výdavky vo výške 261,6 miliárd eur.

68 — Už citovaná v poznámke pod čiarou 2.

65. Nie je možné ani vyhovieť námietke, ktorú vzniesla Spolková republika Nemecko, podľa ktorej by bola účinnosť *ex tunc* rozsudku, ktorý sa má vydať, neprimeraná a mala by za následok, že prejudiciálne konanie by nadobudlo právom neupravený sankčný charakter.

66. Je pravdou, že účelom právneho poriadku Spoločenstva, a teda aj prejudiciálneho konania, je výlučne zabezpečiť a chrániť dodržiavanie práva. Potrestanie členských štátov je v zásade týmto cieľom cudzie. Okrem toho, ako uvádza generálny advokát Tizzano, je potrebné vyhýbať sa negatívnym dopadom na členské štáty, pokiaľ to nie je nevyhnutne potrebné.⁶⁹ To však nemá vplyv na skutočnosť, že udávané dôsledky podľa ustálenej judikatúry predstavujú vedľajší účinok základnej účinnosti *ex tunc* rozsudku, ktorý sa týka výkladu práva.

67. Pre úplnosť je potrebné zdôrazniť voľnú úvahu, ktorú môžu uplatniť členské štáty. Vo veci Edis⁷⁰ Súdny dvor rozhodol, že hoci má rozsudok účinnosť *ex tunc*, na to, aby ho vnútroštátny súd mohol uplatňovať na skutkové okolnosti, ktoré nastali pred týmto

rozsudkom, je okrem toho potrebné, aby sa dodržiavali vnútroštátne hmotnoprávne, ako aj procesné predpisy stanovené pre konanie.⁷¹

Z ustálenej judikatúry vyplýva, že ak neexistuje príslušná právna úprava Spoločenstva v oblasti vracania neoprávnene vybraných poplatkov, je vecou vnútroštátneho právneho poriadku každého členského štátu, aby upravil procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré jednotlivci vyvodzujú z priameho účinku práva Spoločenstva za predpokladu, že ako je známe, tieto podmienky nemôžu byť menej priaznivé ako podmienky týkajúce sa podobných žalôb vnútroštátnej povahy ani nemôžu prakticky znemožňovať alebo nadmerne sťažovať výkon práv priznaných právnym poriadkom Spoločenstva.⁷²

Z hľadiska práva Spoločenstva by sa napríklad v zásade nemohli napadnúť primerané lehoty na podanie žalôb, ktoré boli stanovené v záujme právnej istoty a ktoré zároveň chránia daňovníka a dotknuté správne orgány.⁷³

69 — Návrhy prednesené v tejto veci 10. novembra 2005, bod 42.

70 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 11.

71 — Tamže, bod 17.

72 — Rozsudok Edis, už citovaný v poznámke pod čiarou 11, bod 19. Pozri tiež rozsudky zo 16. decembra 1976, Rewe, 33/76, Zb. s. 1989, bod 5, a Comet, 45/76, Zb. s. 2043, body 13 a 16.

73 — Rozsudky Rewe, už citovaný v poznámke pod čiarou 72, bod 5; Comet, už citovaný v poznámke pod čiarou 72, body 17 a 18, a Denkavit italiana, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 23.

IV — Návrh

68. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor neobmedzil časové účinky rozsudku v tejto veci.